

ВІДГУК

офіційного опонента – доктора юридичних наук, професора

Тильчика В'ячеслава В'ячеславовича

на дисертацію

Онуфрієва Віктора Миколайовича

**«Адміністративно-правовий статус присяжного в суді: теоретичні
питання та практика реалізації»,**

**подану на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук
за спеціальністю 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове
право; інформаційне право процес; фінансове право; інформаційне
право**

Актуальність теми дисертації. Робота Онуфрієва В.М. присвячена актуальній для адміністративно-правової науки та практики діяльності судових органів темі – дослідженню теоретичних питань та практики реалізації особливостей адміністративно-правового статусу присяжного в суді.

Актуальність дослідження зумовлена необхідністю здійснення комплексного аналізу чинного законодавства України та практики його реалізації, існуючого вітчизняного і зарубіжного досвіду правового забезпечення реалізації адміністративно-правового статусу присяжного в суді, визначенні процесуальних вад залучення їх як обов'язкових учасників судового розгляду окремих найбільш складних категорій справ та виокремлення напрямів удосконалення чинного законодавства в досліджуваній сфері.

Добре продумана структура роботи свідчить про цілісність дослідження і спрямована достатньою мірою на теоретичне і практичне обґрунтування необхідності змін чинного законодавства, приведення його у відповідність до реальних умов розвитку українського суспільства. Все це дозволило дисертанту сформулювати ряд важливих обґрунтованих наукових положень, висновків та рекомендацій.

У результаті проведеного дослідження наведено теоретичне

узагальнення й нове вирішення наукової задачі, що полягає у визначенні та вдосконаленні адміністративно-правового статусу присяжного в суді; сформульовано ряд висновків, пропозицій і рекомендацій, спрямованих на досягнення поставленої мети.

Належний ступінь наукової обґрунтованості і достовірності результатів дослідження забезпечено, крім цього, використанням методів і прийомів наукового пізнання як загальнонаукових (діалектичний, історичний, логічний, системний аналіз тощо), так і спеціальних (документального аналізу, порівняльно-правового тощо). Вагомою є емпірична база дослідження, яку складають: результати вивчення судових рішень щодо притягнення присяжних до адміністративної відповідальності за порушення вимог фінансового контролю, що містяться в Єдиному реєстрі судових рішень України за 2018–2021 роки, матеріали узагальнення судової практики, офіційні статистичні дані щодо розгляду та вирішення спорів у сфері публічно-правових відносин, правова публіцистика, довідкові видання.

Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, 8 підрозділів, висновків, списку використаних джерел.

Перший розділ роботи присвячено з'ясуванню теоретичних засад визначення правової природи адміністративно-правового статусу присяжного. В його межах з'ясовано стан наукової дослідженості правового статусу присяжного; розкрито зміст публічного суб'єктивного права бути присяжним; здійснено аналіз адміністративно-правової процедури набуття статусу присяжного.

В межах другого розділу дисертації досліджено становлення та сучасний стан адміністративно-правового статусу присяжного в суді. Розкрито зміст адміністративно-правового статусу присяжного в суді; визначено структуру адміністративно-правового статусу присяжного в суді та здійснено характеристику його елементів; виокремлено адміністративно-правові гарантії присяжних та їх відповідальність.

Суттєвому та поглибленому науковому аналізу в межах третього розділу роботи було піддано іноземному досвід правового регулювання та

реалізації статусу присяжних та виокремлено напрями його імплементації в Україні. Запропоновано та обґрунтовано авторські наукові позиції щодо виокремлення напрямів оптимізації адміністративно-правового статусу присяжних в Україні.

У результаті проведеного дослідження сформульовано ряд висновків, пропозицій і рекомендацій, спрямованих на досягнення поставленої мети.

Наукова новизна і практична цінність одержаних результатів полягає в тому, що вона є одним із перших у вітчизняній адміністративно-правовій науці комплексним науковим дослідженням положень адміністративного права, національного законодавства, що визначають адміністративно-правовий статус присяжного в суді, конкретизує теоретичні засади цього інституту та практику його реалізації.

На особливу увагу заслуговують наступні положення, висновки, рекомендації та пропозиції, викладені в дисертації, які найбільш наочно демонструють її наукову новизну, теоретичну та практичну значущість:

- з'ясовано витoki походження категорій «присяжний» та «суд присяжних», проаналізовано наукові концепції цих понять, визначено історичні етапи розвитку наукової думки щодо формування вітчизняної моделі реалізації безпосередньої участі народу у здійсненні правосуддя в Україні через інститут присяжних;

- сформульовано визначення адміністративно-правового статусу присяжного як встановлені матеріальними та процесуальними нормами мета, завдання, функції, принципи, права, обов'язки, відповідальність присяжного, порядок набуття, зміни та припинення цього статусу, правила взаємодії з іншими суб'єктами в публічно-правових відносинах;

- виокремлено етапи процедури формування суду присяжних для розгляду конкретної справи: 1) виклик присяжних до суду; 2) перевірка представниками сторін та судом присяжних на відсутність конфлікту інтересів через зв'язки із учасниками судового чи майнову зацікавленість; 3) занесення відомостей про обраних присяжних до протоколу судового засідання; 4) принесення присяги присяжними;

- проаналізовано наукові концепції гарантій діяльності суду і суддів, їх співвідношення із адміністративно-правовими гарантіями присяжних, розглянуті вітчизняні та міжнародні правові акти, які визначають гарантії незалежності присяжних, виявлені проблеми їх реалізації;

- запропоновано та обґрунтовано необхідність внесення змін до Закону України «Про судоустрій та статус суддів»; Кодексу України про адміністративні правопорушення; Кодексу адміністративного судочинства України щодо запровадження суду присяжних при розгляді окремих категорій справ, що мають суспільне значення щодо спорів у сфері комунальної власності, житлово-комунального господарства, розвитку населених пунктів, землекористування, охорони навколишнього природного середовища, реалізації публічної політики у сферах праці та соціального захисту громадян; Проектів Законів України «Про суд присяжних» та «Про судоустрій і статус суддів» щодо удосконалення порядку формування списку присяжних».

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що вони мають як науково-теоретичну, так і практичну сферу застосування і використання. Положення та висновки дисертації можуть бути підґрунтям для подальшого дослідження бути основою для подальших наукових досліджень адміністративно-правового статусу присяжного.

Повнота висвітлення результатів дослідження зумовлена тим, що основні положення та результати дисертації викладено в 5 наукових статтях, що визначені як фахові з юридичних дисциплін, а також у 4 тезах доповідей на науково-практичних конференціях.

Дискусійні положення та зауваження до дисертації. Разом з тим, визнаючи загалом високий теоретичний рівень дисертації В.М. Онуфрієва, її практичне значення, варто зазначити, що це не виключає можливості критично підійти до окремих позицій здобувача, зупинитися на наступних конкретних зауваженнях.

1. У першому підрозділі першого розділу автор досліджуючи наукові підходи до змісту поняття «правовий статус присяжного» виокремив чотири групи науковців, а саме: дослідників історії становлення інституту присяжних в Україні, процедури формування суду присяжних, процесуальних засад функціонування суду присяжних та іноземного досвіду реалізації цього інституту. Водночас В.М. Онуфрієв не зазначив, до якої із зазначених груп досліджень він відносить свою дисертацію, а також не навів достатньо аргументів щодо вичерпності запропонованої авторської класифікації та можливих варіативних критеріїв її розширення.

2. У вступі до дисертації автор зазначив, що використовував історико-правовий метод для розкриття генези адміністративно-правового статусу присяжного, визначення етапів становлення відповідного вітчизняного законодавства та перспектив його вдосконалення, що було автором зроблено в межах підрозділів 1.1 та 2.1. Водночас у підрозділах 1.1 та 1.2 автор спробував визначити також історичні етапи розвитку наукової думки щодо формування вітчизняної моделі реалізації безпосередньої участі народу у здійсненні правосуддя в Україні через інститут присяжних та етапи формування і реалізації права громадян на безпосередню участь у здійсненні правосуддя через інститут присяжних. Не применшуючи рівень наукових узагальнень автора, у роботі не зроблено висновків щодо історичних етапів становлення суду присяжних за часів незалежності України, які охоплювали б усі зазначені періодизації.

3. Необхідно зауважити, що автор у підрозділі 2.2 дисертації «Структура адміністративно-правового статусу присяжного в суді та характеристика його елементів» замало приділив уваги характеристиці таких складових як функції та принципи діяльності присяжних, віднесених автором до цільового блоку, а у межах структурно-організаційного блоку бажано було б детальніше висвітлити питання заміни основних на запасних присяжних, а також контролю та нагляду за діяльністю присяжних.

4. У підрозділах 3.2 дисертант досліджує напрями оптимізації адміністративно-правового статусу присяжних в Україні і пропонує запровадити інститут присяжних і у адміністративному судочинстві. Погоджуючись із загальною аргументацією зробленого висновку автором, слід зауважити, що не було приділено у тексті роботи достатньої уваги обґрунтуванню категорій справ, при розгляді яких В.М. Онуфрієв пропонує реалізовувати інститут присяжних. Не виглядає також концептуально завершеною ця пропозиція через не достатній рівень опрацювання механізму запровадження інституту присяжних в адміністративному судочинстві.

5. В межах роботи, на виконання задач дослідження, автором з'ясовано особливості правового регулювання формування та діяльності суду присяжних в зарубіжних країнах та виокремлено окремі шляхи його використання. В той же час, на нашу думку, виходячи з аналізу широкого спектру проведеного автором аналізу зарубіжного досвіду потребує більшої систематизації та конкретизації досвід тих зарубіжних країн, який доцільно впровадити з метою підвищення рівня гарантій діяльності присяжних та престижності такого статусу серед населення.

Проте висловлені зауваження переважно мають характер побажань і не можуть суттєво вплинути на загальну високу оцінку проведеного автором дослідження. Окремі недоліки хоча й мають місце у дисертації, але суттєво не впливають на загальний високий рівень дисертації, її теоретичну та практичну цінність, на рівень наукової новизни її результатів. Наукові положення, які містяться в цій дисертації, характеризуються єдністю змісту і свідчать про особистий внесок автора в юридичну науку. Вдалих і логічно поєднаний вибір у дослідженні питань, їх актуальність, розумне співвідношення теоретичних міркувань та прикладів з практики, чіткість викладу матеріалу, аргументованість наукових висновків і узагальнень свідчать про належний науковий рівень проведеного дослідження та його практичне значення.

В цілому дисертація «Адміністративно-правовий статус присяжного в

суді: теоретичні питання та практика реалізації» є завершеною працею, в якій отримані нові науково обґрунтовані результати, що в сукупності вирішують конкретне наукове завдання щодо розроблення пропозицій, спрямованих на вдосконалення адміністративно-правового статусу присяжних в Україні та перспектив подальшого впровадження цього процесуального інституту, та мають суттєве значення для науки адміністративного права, відповідає вимогам Порядку присудження наукових ступенів, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 р. № 567 а її автор – Онуфрієв Віктор Миколайович заслуговує на присудження йому наукового ступеня кандидата юридичних наук зі спеціальності 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право.

Офіційний опонент –

Начальник кафедри

адміністративного права і процесу

та митної безпеки Університету

Державної фіскальної служби України,

доктор юридичних наук, професор

В.В. Тильчик

